

De cop, som a vint-i-cinc anys

SALVADOR COT “Les darreres negociacions han arrasat amb les postures tradicionals tant de CiU com del PSC. La federació d’Artur Mas ha renegat radicalment del seu passat i ara anuncia que s’oposarà frontalment al Govern del PP fins i tot en qüestions perfectament pactades com el Plan Hidrológico Nacional o els Presupostos Generals de l’Estat. La gosadia convergent ha arribat a l’extrem d’anar a buscar una fotografia ‘in extremis’ amb el lehendakari Ibarretxe. Un fet inimaginable en vint-i-tres anys de presidència de Jordi Pujol”

De tots els efectes que estan tenint els resultats del passat dia 16, n’hi ha un d’essencial i que, de fet, és el que ha convertit unes simples eleccions en notícia d’interès internacional: les relacions entre Catalunya i Espanya necessàriament hauran de canviar.

Tradicionalment, el gruix del nacionalisme català (o catalanisme, o com li vulguin dir) no ha tingut mai una idea d’estat català com a finalitat política. De fet, des dels federalistes de mitjan segle XIX fins als autonomistes de final del XX, tots els dirigents dels partits d’àmbit català han tingut com a objectiu una idea d’Espanya –centrada, sobretot, en el respecte a les diverses nacions que la componen– que ha tingut un gran nombre de militants entusiastes a Catalunya i la increïble quantitat de zero convençuts a Espanya.

Això no vol dir que no hi hagi hagut cap català independentista des del 1714. N’hi ha hagut, i bastants, però sempre han estat en la marginalitat política. Tant és així, que el resultat de la famosa transició espanyola va ser que el consens va incloure des de feixistes reciclats fins a comunistes penedits, però qualsevol que no acceptés renunciar al dret a l’autodeterminació quedava automàticament exclòs del copet a l’esquena i de l’accés, amb rang de directiu, al món sempre fascinant de l’administració dels recursos públics.

La transició espanyola ha estat un exemple polític ben pintoresc, en què els dirigents d’una dictadura passen a demòcrates salvant els mobles, el compte al banc, el cotxe i la segona residència. I l’invent ha funcionat extraordinàriament bé a l’Espanya espanyola, un país que ha hagut de conviure amb una certa inestabilitat política amb origen al País Basc però que, a canvi, ha progressat econòmicament d’una forma ràpida i eficaç. El problema és que aquesta estabilitat institucional s’ha basat en l’acceptació d’un sistema subordinat per part dels partits catalans que, ja des dels primers moments, van renunciar a la possibilitat de donar alguna mena de contingut polí-

tic als Països Catalans i que, en segona instància, van acceptar un nivell de sobirania equivalent al de Múrcia o La Rioja per a les quatre províncies del Principat. Tot plegat, a canvi que se’ls deixés ocupar tots els nivells de l’administració catalana.

A partir d’aquí, CiU va adoptar una via de col·laboració pragmàtica amb tots els governs de Madrid que li garantís evitar ensurts amb el poder real (com, per exemple, el que va patir el mateix Jordi Pujol de resultes del “cas Banca Catalana”) i que, a més, li deixés via lliure per muntar de dalt a baix una administració de nova planta. L’invent ha funcionat durant vint-i-tres anys amb un èxit més que notable.

En el cas del PSC, la relació amb Madrid es va basar en paràmetres en principi encara més avantatjosos. La relació orgànica amb el PSOE va fer que, a més dels ajuntaments guanyats l’any 1979, els socialistes catalans poguessin ben ràpidament aspirar a un ministeri a Madrid. El 1982 la victòria extraordinària de Felipe González no deixava lloc a dubtes i, d’alguna manera, el PSC va canviar el grup parlamentari propi per dos o tres ministeris en el moment més brillant de la política espanyola. S’obria una nova etapa que no semblava tenir final i, a partir d’aleshores, els dirigents socialistes més ben col·locats van deixar d’aspirar a una presidència de la Generalitat més que hipotètica per concentrar-se en un desig força més factible: ser ministre a Madrid.

Durant tots aquests anys, a més, es va instal·lar entre la classe política catalana un axioma que va passar com a veritat absoluta. Se suposava que, majoritàriament, els votants del PSC no eren propis, sinó que utilitzaven aquella papereta per donar suport a Felipe González. Aquella convicció se sustentava, a més, en què el nivell de participació en les eleccions al Parlament de Catalunya era més baix que el de les municipals o les espanyoles. La cosa semblava tan evident que, fins i tot, generalment es va creure que també afectava el tàndem IC – Izquierda Unida. És a

Illum de la transició

Jordi Pujol, Josep Laporte, Miquel Roca, Max Cahner i Macià Alavedra amb el primer ministre d'Administració Territorial socialista, Luis Cosculluela. Ara CiU pot deixar d'influir a Madrid.

dir, la totalitat dels votants de l'esquerra catalana, amb l'excepció d'ERC, tenien com a marc polític les fronteres polítiques, estatals i mentals que delimitava estrictament la Constitució del 1978. Tant és així que, en un sentit estricte, socialistes, excomunistes i tot el seu entorn intel·lectual i periodístic van excloure ERC de l'àmbit de l'esquerra. No tant pel pecat venial d'haver pactat amb CiU el 1980 (cosa que va fer el PSOE tranquil·lament i quan li va convenir), sinó pel pecat original de no tenir un soci a Madrid que els situés escrupolosament al marge de qualsevol contaminació nacionalista. Una percepció que s'ha mantingut sòlidament instal·lada (i publicada) des d'aleshores, amb l'única salvetat dels dies posteriors a les últimes eleccions i mentre durin les negociacions amb el PSC. Si això fracassa, la campanya tornarà a funcionar, en aquest cas amplificada. Però això encara està per decidir...

La primera peça que es va bellugar en aquest tauler va ser el 1998. En aquell moment, i fruit d'una llarga història d'enfrontaments, IC va prendre la decisió de trencar els vincles orgànics que la su-

bordinaven a Izquierda Unida. Automàticament, Julio Anguita va provocar una escissió en els ecosocialistes catalans que, teòricament, havia de ser letal per a la supervivència de l'organització catalana en tant que, naturalment, ja no podia presentar Julio Anguita com a cartell electoral. La maniobra no va funcionar i, al final, han estat els antics "anguitistes" (qui recorda el terme, a hores d'ara!) els que han hagut de buscar una fórmula de reingrés en el partit que ara lidera Joan Saura. Des d'aquell moment, l'esquerra de l'esquerra ha estat totalment sobirana a l'hora de prendre decisions. Amb bons resultats, per cert.

Però el factor desencadenant d'aquest canvi han estat els darrers resultats d'ERC, convertida en una potent força municipalista i en partit imprescindible a l'hora de formar govern a Catalunya. Les darreres negociacions han arrasat amb les postures tradicionals tant de CiU com del PSC. La federació d'Artur Mas ha renegat radicalment del seu passat i ara anuncia que s'oposarà frontalment al Govern del PP fins i tot en qüestions perfectament pactades com el Plan Hidrológico

Nacional o els Pressupostos Generals de l'Estat. La gosadia convergent ha arribat a l'extrem d'anar a buscar una fotografia *in extremis* amb el lehendakari Ibarretxe. Un fet inimaginable en vint-i-tres anys de presidència de Jordi Pujol, que ha tingut com a obsessió permanent el fet que no se'l pogués relacionar amb res que tingués a veure amb la política basca.

A partir d'aquí, tant si CiU governa amb ERC com si es queda a l'oposició, haurà de renunciar a col·laborar amb el Govern de Madrid. En el primer cas per imposició del soci i, en el segon, perquè seguir oferint-se a Madrid significaria perdre definitivament una etiqueta nacionalista que ja està molt malmesa i que passaria directament a ERC.

Els resultats del 16-N també estan empenyent el PSC a revisar actituds essencials dels últims vint anys. Només conèixer-se el mapa parlamentari, els socialistes catalans van recuperar d' immediat la reclamació de la resurrecció política del grup socialista al Congrés dels Diputats. Molt pocs dies abans, en plena campanya electoral, el mateix Pasqual Maragall considerava aquesta demanda poc menys que una utopia a llarg termini en una conversa informal amb periodistes. Ara és en boca de tothom i alguns diputats del PSC arriben a insinuar que fóra possible un acord equivalent a l'Entesa Catalana de Progrés no només al Senat, sinó també al Congrés.

Tot el que semblava fossilitzat per anys d'inèrcia ara es belluga. I, per tant, també ho està fent ERC. Josep-Lluís Carod-Rovira ja ha entrat en la iconografia madrilenya, de moment amb la mateixa pudor de sofre que Arzalluz o Ibarretxe. L'experiment d'un partit que digui (i faci) el mateix a Madrid que a Barcelona està per provar, però és molt difícil que tingui efectes gaire diferents que els que està experimentant en carn pròpia el PNB. L'hora de la veritat arribarà quan des de Catalunya algú faci una passa endavant per liquidar els límits del 1978.

Salvador Cot és periodista